

Генри Лайон Олди

Захребетник

Генри Лайон Олди
Захребетник

Серия «Три повісті про чудеса», книга 1

Авторский текст

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=171900

Аннотация

Повесть "Захребетник" на украинском языке

Содержание

САРУТ I	4
САРУТ II	22
САРУТ III	39
Конец ознакомительного фрагмента.	50

Генри Лайон Олди

Захребетник

САРУТ І

**у якому хлюпають хвилі й
цвітуть дикі абрикоси, кричать
чайки й гендлярі, гояться
сердечні рани й відбуваються
випадкові знайомства, а також
з'ясовується, що від смаку халви
до дзенькоту клинків – дев'ять із
половиною кроків навпростець**

Сонце сіяло.

Море шуміло.

Життя на бульварі ДжуджанМаджудж вирувало.

– Фісташки! Смажені фісташки!

– Шербет! Солодший за поцілунок красуні! Густіший від
крові героя! Дешевший за чуже горе! Налітай, набирай...

– Ай, кебаб! Вай, кебаб!

– Дай кебаб!

– Сувеніри! На згадку! На добру пам'ять, на вічну пам'ять!..

– Персні із джинами! Лампи із джинами! Кому місто зруйнувати? Кому палац побудувати? Кому в Дангопею злітати?

– Халва! Проходиш мимо – вже солодко...

– Агов, гавироззяви! Вирушайте з КейКубадам Колишнім у хадж по визначних пам'ятках! Палац султана Цимаха! Руїни Паленого Покляпця! Зібрання мумій Бейлербея! Хто не бачив, марно життя прожив!

– І ось цей кисломордий ібліс, чия душа – темний ліс, чие серце – смердюча яма, а руки схожі на гаки гробаря, й каже мені своїм бридким голосом: «Кралечко, якщо ви погодитеся вийти за мене заміж, я буду найщасливішим чоловіком на світі...»

– А ти?

– А що я? Заміжто хочеться...

На сході, як на сході, особливо в Бадандені. А ще як повагом простувати знаменитим бульваром ДжуджанМаджудж, отуди вниз, до моря... Йїправо, шановні, нічого у світі не знайдеш східнішого, хоч сто років скачи верхи у потрібному напрямку. Тільки даремно час гаятимеш...

Поміркуйте самі!

Родимки на щічках красунь схожі тут простотаки на грудочки амбри. Тюрбани на лисинах мудреців вивищуються, мов кипариси в передгір'ях адСамум. Звитяга воїнів сягає

піднебесся, млість гаремів стелиться запашним димом кальяну; цікавість приїжджих розцвітає червоною трояндою в райському саду. Юнаки в Бадандені стрункі, як лалангський спис, хлопчики прекрасні, як пісня солов'я, а зрілі чоловіки розважливі, як цілий диван візирів, кинutih до зіндану через їхні дурні голови.

Про халву вже можна й не згадувати.

– Халва! Горіхова!

– Халвааа! Фісташкова!

– Соняшникова!

– Морквяна!

– Із кунжутом! Із сабзою!

– По вусах стікає, душа радість має...

– ...ваааа!

У вируванні пристрастей, у хмарі ароматів, під крики торговців і плітки відпочивальників, ішов бульваром парубок у камзолі кольору кориці, стрункий та замислений. Пані різного віку, здатні на легкий флірт або на любов до смерті, проводжали його поглядами, за які інший ловелас пожертвував би фамільним спадком.

Але об'єкт жіночого інтересу крокував далі.

Молодиків було трохи за двадцять, і він вважав себе циніком.

Циніком у такі роки стають, якщо зазнають краху в романтичному захопленні, розтринькають казенні гроші або розчаруються в ідеалах. Джеймс Рівердейл, віконт де Треццо – а

саме так звали нашого парубка – припав до втішливих сосків цинізму з причини третього варіанту.

Ще недавно в нього були ідеали.

Чудові й піднесені.

І от вони рухнули, наразившись на голу дійсність.

Ледь отямившись від ран, зокрема від перелому щелепи – на жаль, найчастіше ідеали, трощачись, вціляють ідеалістові по зубах! – він зрікся колишніх соратників, про що повідомив їх письмово; чекав виклику на дуель – не дочекався; добу вибирав між мотузкою та отрутою – не вибрав; купив собі два камзоли: чорний зі сріблом і кольору кориці, з позолоченими гачками; і нарешті попросив поради у безмежно любого дідуся:

«Як бути далі?»

Дід, Ернест Рівердейл, граф ле Бреттен, що брав якнайжвавішу участь у долі улюбленого внука й чимало сприяв поваленню ідеалів, дати пораду не відмовився. Курорт, сказав дід, пиятика та коханка. Коханок краще дві: молоденьку для куражу та зрілу для престижу. Ще краще три, але тоді весь відпочинок піде грифонові під хвіст.

– Але куди мені поїхати?

Вибір курорту для парубка був куди складніший од вибору між мотузкою та отрутою.

– Їдь до Бадандена, Джеймсе. Там, де сонце кипить у крові, душа лікується сама собою...

Патріарх родини хотів додати, що у двадцять чотири ро-

ки нові крила в душі відростають швидше, ніж хвіст у ящірки, але посміхнувся й промовчав. Він був мудрим чоловіком, Ернест Рівердейл, мудрим, а головне, делікатним.

Рідкісна риса як на близького родича.

А як на родича похилого віку – подвійно рідкісна.

* * *

Дід мав рацію. Якщо по дорозі з Ретті до кордонів Баданденської тиранії Джеймс удався до самоїдства і думав, що з життям покінчено, то вже проїжджаючи над бухтою Абуль-Фаваріс, він одержав запрошення від вусанябахадур, героя Шейбубської баталії, розділити з левими пустелі казан плову. Тут, на чудесному лоні природи, для воєначальників, поранених у битвах за вітчизну, указом тирана Саліма ібн Саліма XXVI було обладнано райський закуток із казенними кра-сунями та юними виночерп'ями.

А ветерани, кайфуючи, мучилися непогамованим почуття гостинності.

Казан плову розтягся на тиждень. Казенні красуні досхочу наділили пестощами гостя й не взяли з нього ні гроша. Дідів заповіт про лікувальну п'ятику втілювався в життя аж занадто. І далі Джеймс поїхав неабияк утішений, вихваляючи принади курорту в карбованих бейтах, узвичаєних серед левів пустелі. До левів він однедавна вирішив зачислити й себе.

Голова боліла, рима накульгувала, зате в серці панувала

весна.

Добравшись до Бадандена, він зупинився в пансіонаті Ахмета Гюльнарі. Ціни за постій були цілком помірні, а привітність хазяїна й моторність прислуги – над усяку хвалу. Так не буває, – підказував здоровий глузд. Що ж, виходить, це чудо, – відповідав Джеймс. Хіба після всіх поневірянь я не заслужив на маленьке диво?

Скептично пхикнувши, здоровий глузд поступився місцем здоровому ситому неробству.

Життя стало відчутно налагоджуватися. З коханками Джеймс вирішив зачекати, стомлений бурхливим тижнем у бухті АбульФаваріс. Він ледарював, спав до обіду, без мети тинявся по бульварі саме в ті години, коли сонце було милосердне до приїжджого; приймав цілющі грязеві ванни; затівав розмови з незнайомими людьми, теревенячи про дрібниці та сьорбаючи червоне вино із глиняних чаш; уклінно вітався з привабливими дівчатами і робив замітки на майбутнє.

Словом, із користю витрачав години дозвілля.

Тричі на день він їв люлякебаб, загорнутий у найтонший корж, шишкебаб на рожні, политий кислим молоком, джуджакебаб із курчати, смаженого над ялівцевим вугіллям, хлебтав «чорну» юшку на баранячій крові з кардамоном. Між цими трапезами він споживав у розумних кількостях нугу, рахатлукум, козинаки й, звісно ж, халву.

О, халва!

Виникало побоювання, що нові камзоли доведеться розширяти в талії.

Якось він заглянув у публічний диспутарій, де з насолодою послухав суперечку тридцяти улемів у смугастих халатах із тридцятьма улемами в халатах із гаптованого шовком кашеміру. Мудреці сперечалися про різницю між високим і ницим – як удавану величину. Усе закінчилося загальною бійкою. Джеймс одержав величезне задоволення, вгамовуючи улемів. Один із них, найосвіченіший, а може, найупертіший, одірвав йому з камзола кольору кориці позолочений гачок.

Потім, охолонувши, мудрець вибачився, дістав голку з ниткою й пришив гачок власноруч. Та так, що будьякий кравець позаздрив би.

Після візиту до диспутарію Джеймс відчув, що дозрів для найвищих висот мудрості. Затіваючи розмови під червоне винце, він облишив дрібниці, не варті доброї бійки, а заходився вдаватися до обговорення речей піднесених, можна сказати, філософських. Немає щирої дружби на землі. Добро та зло – яскраві брязкальця для наївних простаків. Після мене – хоч потоп. Живи сьогоднішнім днем. Усі жінки... Ну гаразд, не всі. Ви, пані, щасливий виняток.

Але в цілому ви зі мною згодні?

Із ним погоджувалися.

Або сперечалися, що, по суті, лише збільшувало кількість мудрості на землі.

Схоже, не тільки в Джеймса Рівердейла нещодавно рухнули ідеали. На бульварі ДжуджанМаджудж вистачало циніків-скороспілок, випадкових мізантропів і дорослих, досвідчених осіб віком від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти років, які вже добряче пожили на білому світі та яким прописали лікування курортом.

– Хаммам! Лазневий день! Паримо, миємо! Шкребемо п'яти, вправляємо кістки...

– Пенали! Калами! Чорнильниці!

– Кому древній артефакт? Із Паленого Покляпця?! З Квітучої Пустелі?!

– Халва!

– Публічні страти! Усі на Площу Щирої Спокути!

– І ось ця фея, зі стегнами, мов піщані бархани, зі станом, як гнучка верба, похитуючись та бентежачи розум, каже мені голосом ніжним, наче сопілка: «П'ять дхармів, ішачку, – і стели килимок хоч тут...»

– А ти?

– А що я? Постелив...

– Халвааааа!

– Рустенські клинки! Лалангські списи! Самі колють, самі рубають!

Від носія халви до найманого заманювача, який дер горлянку перед кожною крамницею зброї, було якраз дев'ять із половиною кроків. Це якщо йти навпростець. Навіщо Джеймс лічив кроки – невідомо. І навіть вирішив зайти до

зброяра, теж зосталося загадкою – насамперед, для нього самого. Купувати спис, отой, що, прислухаючись до рекомендацій, сам коле – горіхи, чи що? – він не збирався.

Перед будьяким списомсамоколом Джеймс Рівердейл віддав би перевагу рапірі в правій руці та дагу – в лівій. Але нащадок родини, котра від покоління до покоління народжувала учителів фехтування; сам чудовий боєць; улюбленець маестро Франтішека Челліні; молодик, що пройшов повний курс військової гіпноконвертації в гомобестіарії храму Шестирукого Крі; людина зброї до останньої кістки...

Дивно, що він не помчав у цю крамницю відразу по прибуттю до Бадандена.

Мабуть, квітучі абрикоси відволікли увагу.

Наявність заманювача викликала смутні роздуми. Гарний клинок не потребує, щоб про нього репетували на цілий світ. Справжній булат із Рустена любить тишу, бо його, як правило, провозять контрабандою. Але, переступивши поріг та обвівши поглядом виставлений товар, призначений завдавати поранення різного ступеня важкості, Джеймс зрозумів: усе не так уже й погано.

Цілком пристойні криси з Мальтану.

Можна дещо дібрати зі стилетів.

Списи – лайно.

Широкий вибір ятаганів для аматорів.

Рустенські шаблі – підробка.

Є непогані брети із чашкою в «пів'яйця».

Углибині крамниці хазяїн, жвавий товстунець, обговорював із клієнтом достоїнства мисливської шпаги. Клієнтові подобався довгий і міцний клинок, що розширювався до вістря на зразок лопаточки. І руків'я подобалось. Але поперечна чека, вставлена в отвір лопаточки, йому здавалася недостатньо надійною.

Хазяїн однак запевняв, що чека нездоланна, як Овал Небес.

– Слона втримає! Дракона!

– Так уже й дракона... – сумнівався клієнт.

– Левіафана!

Мисливська шпага мало зацікавила Джеймса. Такі в Реттії називали «свинячими мечами», і ходили з ними не на слона, а тим більше не на дракона, а на вепра.

Мабуть, клієнт – палкий любитель кабанячої печінки...

Молодик повертів у руках важкий палашзсульфікар із роздвоєним вістрям і повернув назад на стійку. Палаш не надихнув, незважаючи на екзотичність «жала». Розчарував і легкий фламберж із хвилястим лезом – головним чином, через ціну. Метнувши в мішень один за одним три кинджали бахарської роботи, Джеймс кисло скривився.

І нарешті взяв ту брету, на яку накинув оком, щойно зайшов.

«Ніколи не варто явно демонструвати свій інтерес, – навчав його дід. – Хоч би хто на тебе дивився, відкрито чи нишком, ворог чи торгівець, будь незворушний. Утім, любий

онучку, це поки що не для нашого коня паша. Такі речі розумієш тільки з роками...»

Джеймс тайкома посміхнувся.

Ми, циніки, і в молодому віці безпристрасні, як скеля.

Він зробив двійко пробних випадів, глибоких і зумисне повільних. Взяв ряд недбалих парадів: приму, терцію, кругову секунду. Збоку могло здатися, що хлопця атакують шквалом січних ударів. Завершилася серія відхиленням одночасно з найглибшим *passado sotto*, при якому ліва рука обперлася об підлогу.

Вийшло непогано.

Дуже довгий і важкий клинок брети дозволяв на рипості вдало зіграти корпусом, висмикуючи зброю в іншу площину.

– Не вельми... – зауважили позаду.

Не обертаючись, Джеймс повторив усю серію – від першого випаду до завершального рипоста з *passado sotto*. Цього разу він у фіналі довів справу до крайності, буквально стелячись над землею та далеко відвівши назад ліву ногу.

Вістря брети вдарило в опору стійки з кинджалами.

– І все одно, – сказали за спиною. – Я не про вас, пане. Ви чудово володієте клинком. Але ця брета занадто важка для таких ігор. Є ризик вхопити по голові. Або по руці. Швидкість – велике діло.

– Може, я дістану по голові, – спокійно відповів Джеймс. – А може, дехто отримає вправний укол у лікоть. Або удар міцної криці в правий бік. На вашому місці, я не був би таким

категоричним...

І молодик повернувся до непроханого порадника.

* * *

Зрозуміло, то не був хазяїн крамниці.

Хазяїн ніколи не дозволив би собі панібратства.

То був клієнт.

Якоюсь мірою, висловлюючись мовою трубадурів, Джеймс дивився в дзеркало. Аматор «свинячих мечів» мав такий же зріст, як і він. Та й поставою був схожий: сухорлявий, гнучкий, рухливий. «Дзвіночок», жартував дідусь Ернест, коли бував у доброму гуморі.

Одягався клієнт не побаданденському – скоріше за південноанхуеською модою. Хубон на волосяній підкладці, схожий за формою на обладунок; широкі, цупко простьобані штани до колін. На плечі «мисливець», як подумки назвав його Джеймс, накинув короткий плащ. Убрання довершував капелюх із вузькими крисами.

Що ж до лица, то дзеркало виявилось кривим.

Обличчя під капелюхом пасувало швидше бюргеровіброварникові, мало гармонуючи зі статурою завзятого дуеліста. Буркотливий рот, одутлі щоки. Набряки під очима. На скронях – скісні залисини; на потилиці волосся зібране в чепуристий пук – срібний, як перший із двох нових Джеймсових камзолів. Щоки в ряботинні – сліди віспи або нашкірної

хвороби. Шрамик на лівій вилиці: зірка на сім променів. Під кущуватими бровами, сховавшись у нори очниць, блищали дві вишні – вологі, дуже темні.

А ще – орлиний ніс із нервовими ніздрями.

Перед тим, розмовляючи з хазяїном, «мисливець» стояв до Джеймса спиною. Хлопець не міг бачити його лица. Хіба що мигцем, коли «мисливець» трохи повертав голову, вивчаючи вподобану зброю. Та все ж здавалося, що в нього було інше, більш підходяще обличчя.

А це йому припасували від випадкового чужинця, нашвидкуруч.

Ради забави.

«Що за дурні думки?!» – осмикнув себе Джеймс.

Справді, для випускника гомобестіарію Шестирукого Крі, чоловіка, однією з трьох бойових іпостасей якого був гноль-песиголовець, він мислив занадто відстало. Якщо ти бачив людські обличчя в птахів, левів і козлів, або бичачу морду над потужними плечима богатиря, як в Іржека Чапи, найкращого борцямінотавра, з яким довелося вихилити після заняття чимало солодкого мускателю...

– Бажаєте спробувати?

У Джеймсових словах зачався виклик.

Хазяїн крамниці завбачливо зник, навіть не вагаючись. Нащо заважати шляхетним панам ділитися один з одним секретами майстерності? Мабуть, не вперше траплялися йому подібні випадки. Може, й мав од цього якусь вигоду.

Але недовірливий співрозмовник раптом посміхнувся, і тим одразу згладив напруженість ситуації. Коли рябий посміхався, обличчя його ставало куди симпатичнішим, – воно прямотаки випромінювало чарівність.

– Я не хотів скривдити вас, пане. Пробачте, якщо мій коментар здався вам образливим. Звісно ж, я хочу спробувати. Тільки, благаю вас, давайте повільніше... Мені би хотілося збагнути суть прийому, а не провокувати сварку. Гадаю, ви теж не прихильник рейнконтру?

Джеймс кивнув, миттєво відтанувши.

Рейнконтром у школах фехтування називали бій без правил.

– Агов, хазяїне! – рябий оглядівся. – Дайно нам зо два шовкових гудзики!

– Навіщо? – поморщився Джеймс.

Він не був шанувальником гудзиків, обтягнутих шовком, – їх надягали на вістря шпаг під час навчальних двобоїв.

– Смію сподіватися, пане, ми з вами цілком досвідчені?

На знак згоди рябий оголив шпагу, що висіла в нього на поясі, та відсалютував нею Джеймсові. У відповідь юнак привітав «мисливця» бретою, яку все ще тримав у руці, та без попередження перейшов до дій, рухаючись підкреслено неквапливо.

Фінтом у кварту «мисливець» змусив суперника зробити крок назад. Потім, удавши, нібито забарився із продовженням, спровокував серію ударів у відповідь, коротких і швид-

ких, мовби завдано їх у справжньому, а не договірному дво-бої. Цій атаці, в якій відчувалася школа, Джеймс протиставив ряд академічно чітких, вивірених, як то кажуть, «до кінчиків нігтів», парадів. І в ту мить, коли дзенькіт клинків досяг апогею – так досвідчений диригент серцем відчуває наростаюче крещендо оркестру – хлопець провів, як і вимагалось, *passado sotto*.

Не дуже глибокий, але цілком достатній.

Кінчик брети легенько торкнув лікоть «мисливця».

– Туше!

– Чудово! Зізнаюсь, я був не зовсім правий, сперечаючись із вами...

Похвала, скажемо чесно, приємна навіть найзапеклішим цинікам. Джеймс подумав, що помилився з початковою оцінкою «мисливця». Поза сумнівом, гідний добродій. Вельми гідний.

І ладен визнати свою помилку відверто, а це вже ознака шляхетності.

– Ще раз?

– Звичайно! Що ви скажете, коли я...

Рябий спробував наприкінці серії дістати клинком Джеймову голову, однак той ухилився, – і суперник його не зачепив. Замість цього довга брета ледь чутно вколола рябого в правий бік. Якби рапіра ввійшла серйозно, в «мисливця» був би привід побоюватися за свою дорогоцінну печінку.

– Неперевершено!

– Ви мені лестите...

– Анітрохи! Дозвольте, я ризикну повторити слідом за вами...

Джеймс кивнув і помінявся з «мисливцем» ролями, перейшовши в атаку. Паради рябого мали більш ніж пристойний вигляд; правда, їм бракувало лоску. Повторюючи *passado sotto*, він застосував той самий найглибший варіант із опорою лівої руки об підлогу. Вийшло непогано, але в останню мить ліва нога «мисливця» трішки поїхала.

Утримуючи рівновагу, він більше, ніж треба було би, нахилився вперед. Випад вийшов довший від задуманого, і вістря шпаги розпоролу камзол на боці Джеймса Рівердейла.

Камзол кольору кориці, з позолоченими гачками.

Болю Джеймс не відчув. Подряпина, яка з'явилася через невправність рябого, навряд чи була небезпечна. Замість роздратування – камзолатаки жаль, як не крути! – у серце закралося гордовите задоволення. Прийомто ви, пане, повторили, але, самі бачите, – в руках майстра й ціпок гору наскрізь проткне, а підмайстрові накази поклони бити, то він і лоба розтрощить...

– Ах! До чого ж я невправний! Пане, благаю вас...

Рябий вибачався без угаву.

Вигляд у нього був зворушливий: переляк, схвилювання, готовність піти на все, аби тільки поранений не вважав його похибку навмисною провокацією. Від грошової компенсації Джеймс відмовився, незважаючи на те, що рябий на-

полягав; пропозицію оплатити допомогу лікаря також відхилив. Подряпина відразу перестала кровити, не забруднивши одягу. А камзол, як з'ясувалося при уважному огляді, цілком міг обійтися ниткою, голкою та немудрящими послугами кравця.

За задоволення треба платити.

Ми, циніки, це знаємо.

Дірка в камзолі та подряпаний бік – невеликий плата за радість схрестити клинки з гідним супротивником. Ви, пане, так і сприйміть: образи не тримаю, цілком задоволений, вибачення прийняв. Рекомендую домогтися при тренуваннях, щоб кисть і лікоть руки йшли вниз одночасно. Так, цілком правильно. Ще попрацюйте ногами, стежте, щоб вас не піймали на укол з опозицією. І будете незрівнянні.

Дозвольте попрощатися?

Брету Джеймс роздумав брати. Всетаки затяжка. Втім, якщо в день від'їзду з Бадандена залишаться зайві гроші, а ха-з'яїн крамниці не знайде на неї іншого покупця...

Міркуючи таким чином, він вийшов на бульвар, зробив дев'ять із половиною кроків від збройової крамниці до носія халви, потім ще двадцять чотири кроки до чайхани «Під небом голубим», – а там сів за найближчий столик і незабаром віддав належне люлякебабу, загорнутому в найтонший корж, шишкебабу на рожні, политому кислим молоком, джуджакебабу з курчати, смаженого над ялівцевим жаром, і «чорній» юшці на баранячій крові з кардамоном.

На десерт він узяв нугу, рахатлукум, козинаки й, зрозуміло, халву.

У прийнятній кількості.

А потім запитав у чайханника:

– Шановний, де можна знайти поблизу вправного кравця?

САРУТ II

у якому все залишається, як і раніше: хлюпання хвиль і цвітіння абрикосів, лементи чайок і гендлярів, але від рогу вулиці до дзенькоту клинків цього разу – сто двадцять чотири кроки навпростець, а далі – як кому пощастить...

- Кальян у дев'ятий номер!
- Пелюстки троянд для обмивання! Номер вісімнадцять!
- Сліпого масажиста Назіра – до пані з номера три!
- Кави пані Вівіан! Хутко!
- Перемінити штори в тридцять дев'ятому!
- Прийняти речі в сонцесяйного гостя! Агов, гуляме!
- Не переймайся, Ахмете. Моя поклажа не потребує носія...

Свого часу, тількино приїхавши на навчання до храму Шестирукого Крі, Джеймс серйозно вважав, що Крістобальд Скуна, засновник храму, справді шестирукий. І був дуже

здивований, коли, вручаючи магові листа від діда, він виявив, що уславлений гіпнотконверер – такий же, як усі, а шестирукість – лише художній образ.

Зате в Бадандені, дивуючись із моторності Ахмета, хлопець ані крапельки б не здивувався шестирукості, восьминогості й двоязиковості власника пансіонату. Мабуть, Ахмет міг би сказати без крихти перебільшення: «Пансіонат – це я!»

Зараз Ахмет, не перестаючи сипати наказами праворуч і ліворуч, реєстрував у книзі пару нових гостей, з усього видно, подружжя. Скрізь у дворі вирувало життя – бурхливе, але доволі тихе, щоб не потурбувати постояльців, які в цей час іще відпочивали.

Як це виходило, Джеймс не знав. І знати не хотів. Зворотній бік будьякого мистецтва – мало привабливий, на відміну від фасаду.

Одягнуті нові гості були пореттійському. Спершу Джеймс вирішив, що перед ним – не дуже заможний аристократ із дружиною. Гість, чоловік удвічі старший за Джеймса, відзначався елегантністю вбрання та вишуканістю манер. Дорожня перука до пліч, борідка клинцем, розділена посередині сивим пасмом; у правій руці – чорна тростина з набалдашником у вигляді пучка мідних цвяхів.

При шпазі, проте він не справляв враження чоловіка, який часто оголює клинок. Але іронічний прищур і твердість погляду ясно промовляли: чіпати цього пана – все одно що під сокиру підставлятися.

А коли б якомусь забіяці здалося замало цих прикмет, то нахабу зупинив би багаж гостей. Купа валіз, баулів, капелюшних коробочок і саквояжів дріботіла на павукових ніжках слідом за власником, хижо клацаючи замками – й, без сумніву, відважно кинулася б його захищати, якби маг потребував допомоги.

Дружини мага Джеймс не запам'ятав. Не личить дворянину витріщатися на пані, наче вуличному роззяві. Ну, руденька, середніх років. Станом пишна, але з талією. На любителя. Напевно, провінціалка, що зуміла за допомогою шлюбу перебраться до столиці. Теж чародійка?

Навряд...

Занадто простецька на вигляд.

Залишивши Ахмета влаштувати новоприбулих з усіма мислимими й немислимими зручностями, він покинув двір пансіонату. Минув конов'язь – точніше, верблюдов'язь, якщо судити з кількості горбатих велетнів, що меланхолічно жували жуйку. Мимохідь підморгнув гарненькій служниці – та несла повний глечик так, щоб підкреслити круті стегна; у відповідь піймав грайливу посмішку...

І пішов відпочивати далі.

Відпочинок, кажучи по честі, – заняття надзвичайно втомливе. Хтось охоче віддасть перевагу суворій долі цілодобового лісоруба, аби тільки не прилягти на тахту серед невірниць та солодкоголосих чангирів. На тахту, панове мої, раз ляжеш, два ляжеш, і не встанеш, і ліс рубати не

схочеш; дивишся, а життя пролетіло повз тебе.

Так і проциндриш увесь свій вік, сунувши троянду за вухо.

Ні тобі солоного поту, ні пальця, необачно відтятого сокирою, ні докорів дружини, ні плачу малих дітей, ні болю в спині, ні безсоння, ні безкінечного зведення кінців з кінцями, ні чесної вбогості на старість, ні спільної могили, залитої вапном...

Жах!

А що вдієш?! – іноді доводиться й відпочивати, хай йому грець...

От і Джеймс Рівердейл із усією відповідальністю ринувся в запашну купіль кайфу. Він затесався в юрбу цінителів біля будинку суду, близько години милувався дервішемкрутьком. Коли Джеймс підійшов, дервіш уже крутився; коли відходив, той іще крутився. Схоже, до єднання з Абсолютом дервішу залишалося років двадцять. Поли одягу святої людини кружляли з механічною рівномірністю, повстяна шапка стояла сторчма.

На шапці сидів голуб і чистив дзьобом пір'я.

На декого з глядачів це видовище почало навіювати гіпнотичний транс, – вони розповідали сусідам соромітні історії зі свого дитинства й благали простити гріхи. Таких били ціпками й проганяли геть.

Із веранди духана «Сльози гуля» Джеймс якийсь час видивлявся на палац Саліма I, замолоду – погонича мулів, на

старості – застрашника Всесвіту й засновника баданденської тиранії. Палац цього року почали реставрувати, і на стінах метушилися люди з інструментами.

Користі від їхніх дій на позір не було видно.

Послухавши рекомендації балакучого духанника, молодик змінив звичні правила й замість кебабів почастивався пловом із зернятками граната, смаженим тельбухом та вогненногострою кюфтою з горохом. Трапезу Джеймс запивав крижаним джаджиком – підсоленим кисляком, куди кухар дрібно накришив огірків, часнику, фенхелю, чебрецю і м'яти.

Потім розкинувся на килимі, що покривав нари, і дві години дрімав.

Снилися ратні подвиги.

Багато.

Прокинувшись, він спустився до набережної, де царював старецьмакамбер, оповідач шахрайських побрехеньокмакам. Навколо старця ойкали та реготали слухачі, здебільшого приїжджі.

– Перекинув я чашу дрімоти, їхав я по горах і драговинах, на киті плив по морю, на орлові ширяв у піднебессі, – торохтів макамбер без угаву, – почорнілий від горя, заклопотаний хлібом насущним...

Джеймс не без задоволення вислухав історію про хитромудрого злодія та трьох красунь, про хитромудрого злодія та пекаря, про султана Цимаха та хитромудрого злодія, а та-

кож про вісьмох хитромудрих крадіїв, що похвалялися своїми подвигами в темниці. Наприкінці останньої маками він піймав за руку юного кишенькового злодюжку, судячи із зовнішності, онука самого макамбера, насолодився його благаннями, заримованими в стилі «луби», і відпустив.

Слухачі плескали в долоні, схвалюючи його доброту.

А старецьоповідач склав експромт про хитромудрого злодія та шляхетного героя.

Настав вечір. Срібний шейхмісяць вплив над Баданденом серед вірних мюридівзірок. Пахощі квітів надвечір'я підсилились і лоскотали ніздрі. Служники з жердинами бігали від ліхтаря до ліхтаря; носії халви сипіли зірваними голосами, розпродуючи залишки товару.

На площі Щирої Спокути навколо ешафота, де вдень відбувалися публічні страти, діти співали й водили танок.

Спустившись у портову частину міста, Джеймс відвідав харчевню «Осел і троянда», за якою водилася погана слава. Там він ситно повечеряв, потай очікуючи пригод, але не дочекався, тож попростував у квартал Шовкових Вій, до салону Берберіханум.

* * *

Неподалік од кварталу бродили нічні сторожі з калаталами, маракасами й кастаньетами і здіймали страшенний галас. Кожні дві хвилини вони сповіщали басом, якому поза-

здрив би заклопотаний продовженням роду ішак:

– Спіть, жителі славного Бадандена! У місті все спокійно!

На думку Джеймса, спати за таких умов міг хіба мрець, та й то не всякий. Але поблизу Ахметового пансіонату сторожі, на щастя, не бродили. А тут – нехай кричать. Робота важка й шкідлива: он, на вусатого горланя вже вихлюпнули горщик помий, бородатому скинули на голову кішку, лисого затягли в підвороття, здерли чалму та, здається, лупцюють...

А потерпілі на бойовому посту знай покрикували:

– Спіть, мешканці славного Бадандена!

– Спіть, кому сказано!

– На добраніч!

Помешкання для приїжджих у цьому районі коштувало разів у п'ятеро дорожче, ніж на околицях. Напевно, через неповторний місцевий колорит.

Дорогою до салону Берберіханум Джеймс заздалегідь смакував тамтешні втіхи. Салон йому рекомендував Ахмет, який знав про Баданден все чи навіть більше. Якщо вірити Ахметові, колись салон був гаремом поета Мушріфі Хаммарі, улюбленця візира Назима Справедливого. Бажаючи підлеститися до всемогутнього візира, всякий прохач спершу дарував поетові гарну невільницю, навчену різноманітних мистецтв: грі на лютні й чанзі, співу, танцям, а також умінню вести втішні бесіди.

Але одного разу поет помер від чорної заздрості, почувши «Касиду сяйва» альСамеді, а візира зарізав хтось із прохачів,

розлючений славнозвісною Назимовою справедливістю, – тож гарем залишився без чоловіка й заступника.

Становище врятувала головна дружина на ймення Берберіханум. Жінка діяльна й заповзятлива, вона змастила рипучі колеса влади медом хабарів – і під її керівництвом учорашній гарем перетворився на салон та одержав ліцензію на проведення розважальних симпозіумів. Для особливо «просунутих» гостей при вході до салону встановили дві меморіальні статуї – поета Мушріфи та візира Назима. За окрему плату живописецьпортретист міг зобразити охочих у обіймах великих людей минулого.

Невдовзі салон зажив слави.

Модний він і донині.

Згадуючи минулі візити до Берберіханум і злегка шаріючись, Джеймс завернув на вулицю Малих Карбувальників. Уже від рогу він заходився лічити кроки – знічев'я, щоб на хвилинку відволікти увагу від приємних, але доволі пікантних спогадів. Один, два... чотирнадцять, п'ятнадцять... Негоже переконаному цинікові, позбавленому ідеалів, червоніти, мов хлопчисько. П'ятдесят три, п'ятдесят чотири... Ніщо нам не чуже, все робить нас дужчими. Сто десять, сто одинадцять...

Сто двадцять чотири.

– Радий знову бачити вас, пане!

Перед Джеймсом поперек дороги стояв рябий «мисливець» зі зброярської крамниці. По правді кажучи, хлопець

устиг забути про той інцидент. І, на відміну від рябого, не надто зрадив зустрічі.

– Добрий вечір, пане! Вибачте, я поспішаю...

Рябий неприємно посміхнувся:

– А я, знаєте, нікуди не кваплюся. І вам не раджу.

Обличчя «мисливця» хижо витяглося, глибоко посаджені очі тьмяно блищали, як у клієнтів опіумної курильні. Бруківка при світлі місяця блищала так само, підсилюючи непереборну відразу, що без причини спалахнула у Джеймсовій душі.

– Що вам треба, пане?

– Мені? Власне, дрібниця.

– Яка?

– Я бажаю, щоб ви ще раз показали мені ваш чудесний прийом.

– Саме зараз?

– Саме зараз. Ані хвилиною пізніше.

– А якщо я не бажаю?

– Що ж, забажайте. Буду вам дуже вдячний.

Рябий відверто провокує сварку, – це без сумніву.

– Пане, ваша наполегливість мене стомлює, – Джеймс намагався говорити спокійно й доброзичливо. Вsetаки крах ідеалів дечого навчив молодика. – Якщо вам запраглося схрестити із мною клинки, я до ваших послуг. Завтра вдень – там, де ви запропонуєте. А тепер дайте мені пройти.

Рябий усе ще заступав дорогу. Рука «мисливця» лежала

на ефесі шпаги, а поза ясно виказувала готовність вихопити зброю будьякої миті. Поведінку настирливого любителя «свинячих мечів» можна було витлумачити в одинєдиний спосіб.

– Ви – найманий убивця? Професійний браво?

Запитуючи це, Джеймс посміхався.

Терплячість не значилася серед достоїнств колишнього ідеаліста.

– Ні.

– Грабіжник?

– Ні.

– Просто забіяка?

– Ні.

– Дурень?

– Навряд.

– Дуже добре.

– Чому ж це добре? – уперше стриманість рябого дала тріщину. Зпід нахабної маски визирнуло здивування, немов злодій ізза рогу сплячого будинку. – Що ви бачите тут хорошого?

Джеймс Рівердейл, серед предків якого значилися граф Роберт Швидкий, близнюки Сайрус і Сайлас Непереможні, Клайв Гроза Шарлатанів і, нарешті, улюблений дідусь Ернест, розреготався, відчуваючи приплив бадьорості.

– Куди вже краще, пане! Виходить, мені буде не так огидно заколоти вас!

Хлопець відстрибнув назад і вихопив із піхов рапіру, подаровану йому дідом на минулий день народження. Клинок був трохи коротший, ніж у вчорашньої брети, але руків'я більше пасувало Джеймсовій манері фехтувати. Замість традиційної чашки, гарда рапіри формувалася дужками та кільцями. Дві подвійні дужки, стикуючись, утворювали *pas d'ane* – друге бічне кільце гарди. А бічні заглибини у звуженій і затупленій частині клинка між кільцями полегшували прохід пальців у *pas d'ane*.

Це дозволяло активніше діяти плечем.

– Не заперечуєте, пане, якщо ми ускладнимо завдання?

Лівою рукою Джеймс оголив дагу.

– Будь ласка.

Місяць щедро хлюпнув ртутним полиском на шпагу та на довгий кинджал рябого.

Вулиця Малих Карбувальників спала або вдавала, що спить. Зрештою, якщо мирні баданденці здатні спочивати під заспокійливі вигуки сторожів, чи може їм завадити дзенькіт клинків? А якщо й завадить, то чи захоче мирний баданденець цікавитися таким характерним дзенькотом, що неминуче наводить на маловтішні міркування?

Відповідь в обох випадках одна: ні.

* * *

Хвилина вечора, який переходить у ніч.

Хвилина життя, що переходить у смерть.

Хвилина.

Мізерія для розтринькувача, але для двообою – вічність.

Рівно через шість десятків секунд, ущерть наповнених найенергійнішими спробами вразити один одного, Джеймс запримітив у діях рябого дивну закономірність. Серед вихру *passado* і *punto riverso*, зі всіх рипостів, ремізів, парадів і фланконад, з купе й ангаже, вольтів і батманів, знизу й зверху, ліворуч і праворуч – звідусюди рябий нахаба намагався вийти на одинединий, до болю знайомий випад.

У правий бік.

Туди, де в камзолі красувалася ретельно зашита кравцем дірка.

Він колов у цю мішень із прими й секунди, терції та кварта, ба навіть із геть неможливої сексти він вивертася, показуючи світові чудеса гнучкості, й знову колов у трикляту мішень. Він «ступав у міру» і «виходив з міри», батуючи та нарошуючи дистанцію, як скажена віверна, – й знову вістря шпаги спрямовувалося до заповітної мети. Він фінтив і легував, немов поклавши собі за мету перепробувати на практиці всі розділи книги «Парадокси зброї» під авторством Волтера Рівердейла, Джеймсового пращура.

Складалося враження, що рябий збожеволів. Що цілий день метався по Бадандену та шукав учорашнього знайомого, одержимий настирливою ідеєю повторення. Що всією його істотою заволоділа однаєдина пристрасть, схожа на пала-

ючий вогонь, – і ця жага прагла вгамуватися й не бажала охолонути, перш ніж досягне задуманого.

Така непохитність пасує в коханні, бо є ознакою вірності душі, як сказав поет Мушріфа Хаммарі, у чий гарем Джеймс прямував, але так і не дійшов.

Але у двобої...

Нападаючи та відбиваючись, Джеймс раз у раз ловив себе на відстороненні, на холодному погляді збоку. Він рішуче був неспроможний сприймати цю ненормальну сутичку як смертельно небезпечне заняття. Усе занадто скидалося на навчання у фехтувальній залі. І навіть не на *asso*, про яке сказано в підручнику пана Валтасара Фейшера: «*Asso* – це вдавання двобою на шпагах, в якому витрачаєш на супротивника всі удари та всі відбивання, яких тільки навчився, та намагаєшся обманювати фінтами, щоб торкнутися або відбити удари».

Двобій на вулиці Малих Карбувальників глупої ночі, наскрізь пронизаної клинками зірок, найбільше був схожий на виконання конкретного завдання, поставленого учневі строгим маестро.

Учень, будемо чесні, старався щосили.

Маестроневидимець міг би пишатися ретельністю рябого та його винахідливістю в спробах виконати урок якою завгодно ціною.

А Джеймс одержував щиру насолоду від того, що раз по раз підводив «мисливця» до можливості застромити шпагу

в жаданий бік, – а проте унікав уколу. Той факт, що рябий користувався кинджалом винятково для захисту, маючи намір уразити його саме шпагою, лише підсилював «навчальність» події.

Місяць завис над дахом будинку.

Зірки перешіптувалися між собою.

Тіні металися по стінах.

Рапіра ковзнула праворуч, наразившись на кинджал. Дага зустріла шпагу, завертіла у витонченому танку та й повела вбік – відпочивати. Техніці рябого, загалом доволі пристойній, усе таки бракувало блиску. Занадто педантично, занадто правильно. Особистий почерк щойно почав прокльовуватися крізь залізні ґрати класики.

Але брак оригінальності рябий з успіхом компенсував швидкістю та миттєвою реакцією. Подумки Джеймс йому аплодував і пророкував славетне майбутнє. Якщо, звісно, в рябого взагалі є майбутнє.

Якщо воно не закінчиться просто тут.

Ось зараз.

Легіньвітер, сприйнявши місяць за казан із пловом, від душі сипонув туди шафрану. Серпик, ще недавно срібний, налився соковитою жовтизною. Ювелірки заходилися гранувати зірки, знімаючи шліфувальним колом карат за каратом. Густосині сутінки оповили Баданден. Будинки вздовж вулиці стали схожі на руїни стародавніх поселень. Глинобитні дували розпливлися в жовтому сьайві, й обриси їхні нага-

дували тепер бархани пустелі.

Здавалося, ці бархани мають людські профілі.

Проте Джеймс нічого не помічав.

Йому й без того вистачало клопоту.

Бій, коли кожен із супротивників озброєний двома клинками різної довжини, – о, такий бій рідко буває елегантним до кінця. Дуже часто, якщо двоє сходяться вічнавіч, крізь мереживну завісу майстерності на сцену видирається груба сила. Цей вайло поганенько знається на красі, зате напролом рветься через усі перешкоди.

Що ж, світ недосконалий.

Але стійкий.

Опинившись упритул і не маючи змоги без утрат вивільнити зброю, рябий буцнув Джеймса лобом у лице. А коли збагнув, що промахнувся, то без зайвих докорів сумління стусонув суперника ногою в низ живота й різко штовхнув обома руками. Хлопець відлетів назад і на мить утратив рівновагу – на коротку, скороминущу, невагому мить...

Цього було досить.

Біль шмагонув по грудях, з лівого боку. Джеймс навіть здивувався попервах. Як же так? Якщо рябому був потрібний правий бік, то при чому тут груди? Січний удар розпорвав тканину камзола й шкіру, хоч і не заподіяв відчутної шкоди. Але за ним пішов випад і добряче подряпав стегно. А потім уміле підсічення.

Поспішаючи добити лежачого, рябий «мисливець» зно-

ву повернувся до попереднього наміру всетаки застромити шпагу в залатану кравцем діру – й нарешті дати собі спокій.

Чи варто казати, що Джеймса це не влаштувало?

Чорний згусток – неначе якась тінь, – стиснув грудкою, стрибнув зі стіни на бруківку й качався по землі, огорнувши себе сталевною заволокою. Чорна примара – ніби жмуток ночі, – впала з неба й бовваніла зверху, блискаючи парою зіркових променів. Сині руїни юрмилися навкруги. Жовте сяйво переливалося в чорнило й розріджувало пільму до мертвотної зелені.

Жували губами людські обличчя барханівдувалів.

Запитували: чи скоро?

– Спійть, мешканці славного Бадандена!

– У місті все спокійно!

– У місті... Агов! Що ви робите?

– Варта! Сюди!

Колишня сріблястість повернулася до місяця. Синява дала вулиці спокій. Будинки як будинки. І хто б міг подумати, що це руїни? Жодних барханів – просто глиняні дували. Жодних профілів – і не шукай.

І вже немає двох.

Є – багато.

Нічні сторожі з калаталками, збройні стражники зі списками, Джеймс Рівердейл, весь у пилюці й у крові; найцікавіші з мешканців видираються на дахи будинків, щоб побачити, валують якісь собаки, вискакуючи з дір; шум, гармидер, ме-

тушня...

– Лікаря!

– Не треба лікаря...

– А де другий?

– Утік...

– Касим із людьми вирушили в погоню...

– Є лікар! Хабіб альБасані живе за рогом!..

– Не треба, кажу...

– Що ви! Ви ж бо – гість Бадандена...

Салон Берберіханум не дочекався сьогодні Джеймса Рівердейла. А жаль! Ханум казала, що такого приємного парубка вона ніколи раніше не зустрічала, і якби не її поважні роки...

Що ж, смаку Берберіханум можна було довіряти.

САРУТ ІІІ

**у якому ми знайомимося з
одним хайльбаші, з будьякого
погляду чудовою людиною,
пишаємося любов'ю, що її
влада Бадандена проявляє до
гостей міста, і розуміємо, що
від будинку хабіба до жаданої
помсти ворогові – значно
більше кроків, ніж хотілося б...**

Перші промені ласкавого зранку сонця прорвалися крізь
листя старої чинари навпроти вікна. Відшукавши прогали-
ну в нещільно запнутій шторі, вони проникли в кімнату –
й розітнули сутінок золотаворожевими клинками небесних
воїніввармигерів із пошту Вічного Мандрівця.

Якби істота, що лежала на величезному квадратному ліж-
купуфі під шовковим балдахіном, була упирем чи, при-
міром, ігісомсисунцем – вона б зо страху кинулася геть із
кімнати, поспішила би забитися під ліжко, або, спізнившись,

розпачливо завила б і обернулася на попіл, зійшовши смердючим димом.

Однак зазначене створіння аж ніяк не було нічною нежиттю.

Сонячного світла воно не боялося.

Хлопець заворушився в постелі, зіщулився, протираючи заспані очі. Безбоязно, а радше із задоволенням, підставив обличчя під тепле пещення світила, потягнувся, хруснувши суглобами, – й скорчив болісну гримасу. Вчорашні порізи давалися взнаки. Те, що рана безпечна, аж ніяк не означає, що вона не болітиме при необережному рухові.

Немов зачувши пробудження хворого, до кімнати зайшов хабіб альБасані. При світлі дня він виявився ще зовсім не старою людиною. Сивина в цапиній борідці лікаря здавалося штучною. З її допомогою хабіб явно намагався додати собі поважності.

– Як спалося? Рани не турбували?

Рідною Джеймсовою мовою лікар володів бездоганно, майже без характерного баданденського акценту. Мабуть, навчався в Реттіі.

– Дякую вам, шановний. Я спав чудово.

– От і прекрасно! А все ж дозвольте вас оглянути.

Хлопець жартівливо розвів руками, підкоряючись лікареві.

І ще раз поморщився.

Хабіб картинно ляснув пальцями. У дверях з'явився йо-

го помічник – хлопчисько, схожий на шпака, обтяженого почуттям важливості власної місії. У руках шпак тримав широченну тацю, на якій парувала срібна чаша з гарячою водою. Навколо чаші двома стосами лежали чисті бинти й рушники, громадилися флакони з мазями, зловісно поблискував метал хірургічних інструментів.

– Розпочнемо?

Джеймсові закралася підозра про найгірше.

Варто було вижити на вулиці Малих Карбувальників, щоб тебе з якнайкращих поривань залікували до смерті...

На щастя, ланцети й обценьки не знадобилися. Хіба що вузький шпатель для цілющої мазі. Лікар оглянув рани, – вони вже почали гоїтися, задоволено покивав, бурмочучи собі під ніс якусь абракадабру, і ретельно видалив стару мазь. Потім він покрив Джеймсові порізи шаром свіжої – гострий запах зела заглушив аромат квітів, що долітав крізь відчинене вікно.

Наклавши нові пов'язки, альБасані дозволив пацієнтові одягтися.

– На постільному режимі я не наполягаю, – поважно сповістив він.

І раптом став дуже схожий на хлопчиськапомічника.

З апетитом наминаючи поданий шпаком сніданок: гарячі коржі, козячий сир із кіндзою і чудова кава, у якій плавав збитий жовток, – Джеймс був би цілком задоволений життям, якби не дві обставини. Першою та головною з них без-

умовно був рябий нахабазадерій, який уник, – точніше, ганебно втік! – від справедливої відплати. Другим же було очікування рахунку, який виставить турботливий хабіб за свої дорогоцінні послуги.

Ще й сніданок додасть, можна не сумніватися. Причому за цінами найдорожчої в Бадандені ресторації. Не сказати, щоби хлопцеві було сутужно з грошима, а все ж...

– До вас гість.

Хабіб значливо здійняв палець до стелі й додав:

– Офіційний гість.

– Запрошуйте, – кивнув Джеймс, допиваючи каву.

* * *

«Офіційний гість» мав вигляд, на Джеймсову думку, аж ніяк не офіційний. Так одягаються чепуруни: малиновий халат із золотими драконами, синій черес із китицями, темноліловий тюрбан, шовкові шаровари того ж кольору та франтувата, гаптована бісером узуванка з довгими загнутими носками. При чересі – кривий шамшер у піхвах, інкрустованих яшмою. На голові – чалма з ометом, що падає на ліве плече.

У правиці фронт тримав агатові чотки, що виказували в гостеві шанувальника творчості альСамеді Проникливого. Кожна намистина вервиці відрізнялася відтінком від інших – це символізувало один із бейтів знаменитої «Касиди про

Джерело Життя» ушавленого баданденця:

– Роки шмагають, наче пліть, за спиною – мовчанка літ.
Збирався вічно я співати, та не помітив, як замовк –

Тепер мене здушила кліть; зі шляху збився, впав у глід.
Старий, дивлюся – сміх дитячий; бреду в юрбі – самотній
вовк.

О, де надія? Долі кпини! Колоди – ноги, сам – шкапина.
Зашпортуюсь, течуть сльозини, а все ж покручена
стежина

У ніч веде, – початись хочу, та вже завершений. Без сил.
На вітрі, наче стяг, тріпочу, – ох, тільки б встигнути!..
Не встиг.

Отак він писав.

Високий, ставний, смаглявий, густа кучерява борода, фарбована хною, – візитер справляв враження сильної особи. Люди цього типу почуваються господарями ситуації за будьяких обставин. Вольові вилиці, на лівій – ледь помітний застарілий шрам (як у рябого!), тонкі губи, орлиний ніс (знову! Джеймсе, любий, перестань дуріти...) – й уважний, чіпкий погляд карих, ледь зизуватих очей.

Раз зустрівши – запам'ятаєш надовго.

Хижак.

Небезпечний, швидкий і знає собі ціну.

– Ассалямалейкум, – привітався гість, галантно описавши чотками в повітрі бездоганну «вісімку». Жест нагадав Джеймсові фехтувальний прийом однієї з турристанських шкіл бою на шаблях. – Дозвольте відрекомендуватися: Азізбей Фатлах ібнХасан альШох Мазандерані. Хайльбаші Другого спеціального відділу дізнань Канцелярії Припинення Бадандена.

Помітивши, як повільно міняється хлопцеві обличчя, гість зглянувся над приїжджим, не здатним з першого разу запам'ятати настільки просте ім'я, і милостиво додав:

– Але ви можете називати мене просто Азізбеєм.

– Алейкумассалям, – Джеймс підвівся й додав до свого поклонавідповіді посмішку, достатньо привітну, аби Азізбей не вважав себе приниженим. – Джеймс Рівердейл, віконт де Треццо. Прошу сідати. Чим можу бути корисний?

«Хайльбаші? Одначе! Серйозний чин до нас прийшов! В армії Бадандена хайльбаші командує подвійною тисячею. А в Канцелярії Припинення? Двома сотнями мушерифів?»

Перш ніж легко вмотитися в крісло, Азізбей продемонстрував співрозмовникові шестикутний значокперсоналій з руною Порядку – на ньому був каральний меч та баданденська зірка. Значок спалахнув зеленим полум'ям, над ним сплигло об'ємне Азізове лице, підтверджуючи повноваження хайльбаші.

Якби значком заволодів самозванець, у його руці той сяйнув би червоним вогнем, миттєво розжарився б і залишив

би на долоні злодія нічим не змиване тавро: «Син шакала».

– Наскільки нам відомо, вчора ввечері на вулиці Малих Карбувальників на вас було скоєно підступний напад. Унаслідок цього вас було поранено й доставлено сюди, а сам нападник утік. Мені доручено зробити дізнання в цій справі, з'ясувати всі обставини й встановити, чи є в цьому склад злочину. Ви підтверджуєте факт нападу?

Джеймс підвівся з ліжка й пересів у друге крісло, намагаючись триматися так само невимушено. Бути відвертим із цим високоповажним нишпоркою він не збирався. Але й заперечувати очевидне – нерозумно.

– Підтверджую. І маю заяву.

– Я слухаю.

– Це був чесний двобій, а не підступний напад.

– Дуель?

– Загалом, так. Один на один, із оголошенням намірів.

– Дуже цікаво. І хто ж, дозвольте запитати, був вашим супротивником?

– Він не назвався. Втім, мого імені він теж не запитував.

– У вас були секунданти?

– Ні.

– Отже, правил дуелі не було дотримано. Цей випадок можна класифікувати, як...

– Даруйте, шановний Азізбею, – урвав його Джеймс, як і раніше посміхаючись, але куди стриманіше. Класифікація хайльбаші, ще не почавшись, йому вже не подобалася. – В

пункті 7b Міжнародного Дуельного кодексу, ратифікованого, у тому числі, Реттією та Баданденом...

– Я пам'ятаю кодекс, о велемудрий віконте, – теж посміхнувся хайльбаші. І якщо Джеймсова посмішка була крижана, то посмішка Азізбея нагадувала ковану крицю. – В особливих випадках, таких, як нагальний захист честі... Вибачите за нескромне запитання, але що ж було приводом для вашого двобою?

Зрозуміло, Джеймс мав повне право не відповідати. Але навіть сваритися з представником Канцелярії Припинення? З Азізбеєм узагалі не виникало жодного бажання сваритися, навіть коли б він не був «офіційним гостем». Навпаки, народжувалося палке бажання опинитися від нього якнайдалі. І ніколи більше не бачити цього обличчя – вродливого, але начебто витесаного з мореного дуба, зі старим шрамом і ставлевою привітністю.

Чи боявся хлопець хайльбаші?

О, ні!

Чого б то?! – нехай його злочинці бояться.

Але в присутності баданденця Джеймс почувавсь якось незатишно.

– Ми засперечалися через один фехтувальний прийом. І щоб розв'язати нашу суперечку, оголили шпаги. Ну, а потім... Трохи захопилися.

– Розумію.

Цього разу посмішка в Азізбея була цілком людяна.

Джеймс навіть відчув крихту симпатії до хайльбаші. Можливо, поза службою баданденець – наймиліший чоловік і найприємніший співрозмовник, любитель поезії та полювання на фазанів.

На відміну від робочих годин, коли він – «при виконанні».

* * *

У двері сунувся хабіб – він хотів сказати хайльбаші, що пораненому потрібен спокій. Справа, мабуть, полягала не так у спокої для пораненого, як у бажанні лікаря нагадати про своє існування. Але Азізбей, хоча й сидів спиною до аль-Басані, значущо насупився й мовчки теребив чотки – тож козлобородому султану цілителів довелося зникнути, немов росі під промінням сонця.

Певно, вирішив зазирнути пізніше.

– Чому ж ваш суперник, у такому разі, втік? Якщо то була чесна дуель чи просто суперечка двох фехтувальників?

– Не знаю.

Джеймс знизав плечима й закинув ногу на ногу.

– У вас є припущення щодо цього?

– Можливо, мій опонент побоювався, що його зопалу приймуть за грабіжника чи вбивцю?

Азізбей погладив свою чудесну бороду, пропускаючи ку-чері між пальцями.

– Це було би недалеко від істини. Саме він наполіг на з'я-

суванні вашої суперечки у двобой?

– Так, – не дуже охоче підтвердив хлопець.

Назватися призвідником і зводити на себе наклеп, вигороджуючи «мисливця», – то вже геть нерозумно.

– Затіяна суперечка могла бути просто зачіпкою, чи не так?

– Зачіпкою до чого?

– До виклику вас на двобій з метою вбити й пограбувати.

– Звичаєм грабіжники чинять інакше.

– І вбивці теж, – серйозно кивнув хайльбаші. – Але в зграї, як мовиться, не без білої ворони. Були випадки. От ви, дворянин і чесна людина, – хіба стали б ви наріватися на двобій із незнайомцем тільки задля того, щоб перевірити на практиці дієвість фехтувального прийому?

– Я – ні. Але знаю не одного чоловіка шляхетного походження, котрий цілком міг би бути на місці мого опонента. У мене до нього немає жодних претензій. Поранення незначні, мене, як бачите, не прикуто до ліжка. А суперечка наша вийшла доволі цікавою. Залишається тільки знайти супротивника та подякувати за те, що потішив душу.

Джеймса мало обходило, зрозуміє хайльбаші його натяк чи сприйме за браваду. Він сам відшукає рябого. Сам! І сповна розрахується з нахабою. Це справа честі! Нічого вплутувати сюди баданденську владу. Зрештою, вони билися один на один. Негідно дворянина...

– Ви офіційно відмовляєтеся від претензій до нападника?

– Відмовляюся.

– Ви можете підтвердити свою відмову письмово?

– Хоч зараз.

– Чи є у вас претензії до влади Бадандена?

– Ані найменших.

– Дуже добре. Мене вповноважено виплатити вам компенсацію за фізичні, моральні та матеріальні збитки під час перебування в нашому місті. От, не відмовтеся прийняти: сімдесят золотих дхармів.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.